

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2015. gada 11. jūnijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Pakalpojumu sniegšanas brīvība — Azartspēles — Valsts nodokļi, kas piemērojami spēļu automātu ekspluatācijai spēļu zālēs — Valsts tiesiskais regulējums, ar ko aizliedz spēļu automātu ekspluatāciju ārpus kazino — Tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principi — Direktīva 98/34/EK — Pienākums tehnisko noteikumu projektus paziņot Komisijai — Dalībvalsts atbildība par zaudējumiem, kas radušies Savienības tiesībām neatbilstoša tiesiskā regulējuma dēļ

Lieta C-98/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Fővárosi Törvényszék* (Ungārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 13. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 3. martā, tiesvedībā

Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft,

Lixus Szerencsejáték Szervező kft,

Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft,

Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft,

Megapolis Terminal Szolgáltató kft

pret

Magyar Állam.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ticano [*A. Tizzano*], tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*] (referents), E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], M. Bergere [*M. Berger*] un F. Biltšens [*F. Biltgen*],

ģenerālvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

sekretārs I. Illēši [*I. Illéssy*],

nemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 14. janvāra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – ungāru.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft Lixus Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft un Megapolis Terminal Szolgáltató kft* vārdā – *L. Kelemen, ügyvéd,*
- *Magyar Állam* vārdā – *T. Bogdán un I. Janitsáry, ügyvédek,*
- Ungārijas valdības vārdā – *M. Fehér un G. Koós, pārstāvji,*
- Beļģijas valdības vārdā – *L. Van den Broeck un J.-C. Halleux, pārstāvji, kuriem palīdz P. Vlaemminck un B. Van Vooren, advocaten,*
- Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek, J. Vlácil un T. Müller, pārstāvji,*
- Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes un P. de Sousa Inês, pārstāvji,*
- Eiropas Komisijas vārdā – *D. Loma-Osorio Lerena un A. Tokár, pārstāvji,*

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklaušīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LES 6. panta 3. punktu, LESD 34. un 36. pantu, 52. panta 1. punktu, 56. un 61. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīvas 98/34/EK, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā un informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā (OV L 204, 37. lpp.), kas grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Direktīvu 2006/96/EK (OV L 363, 81. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 98/34”), 1., 8. un 9. pantu.
- 2 Šis lūgums ir ticis iesniegts, izskatot strīdu starp *Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft, Lixus Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft un Megapolis Terminal Szolgáltató kft un Magyar Állam* (Ungārijas valsti) par šo sabiedrību iesniegto prasību par zaudējumu atlīdzību, kuri tām radušies, piemērojot Savienības tiesībām neatbilstošu valsts tiesisko regulējumu par spēļu automātu ekspluatāciju.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 98/34 1. pantā ir noteikts:

“Šajā direktīvā piemēro šādus terminus:

[..]

3) “tehniski parametri” – parametri, kas ietverti dokumentā, kurš nosaka preces nepieciešamās īpašības, piemēram, kvalitātes līmeni, darbību, drošību vai izmērus, ieskaitot prasības, kas piemērojamas precei saskaņā ar nosaukumu, ar kuru precī pārdod, terminoloģiju, simboliem, pārbaudēm un pārbaužu metodēm, iesaiņojumu, marķēšanu vai etiķetēšanu un atbilstības novērtēšanas procedūrām.

[..]

4) “citas prasības” – prasība, kas nav tehniski parametri, kas izvirzītas precei, lai īpaši aizsargātu patērētājus vai vidi, un kas ietekmē tās dzīves ciklu pēc laišanas tirgū, piemēram, izmantošanas, atkārtotas izmantošanas, atkārtotas izlietošanas vai iznīcināšanas nosacījumi, ja šādi nosacījumi var būtiski ietekmēt preces sastāvu vai īpašības, vai tās realizāciju;

[..]

11) “tehniskie noteikumi” – tehniski parametri un citas prasības vai noteikumi par pakalpojumiem, ietverot attiecīgus administratīvus noteikumus, kuru ievērošana ir obligāta, *de jure* vai *de facto*, tirdzniecības, pakalpojumu sniegšanas, pakalpojumu sniedzēja izveidošanas vai izmantošanas gadījumā kādā dalībvalstī vai lielā tās daļā, kā arī dalībvalstu normatīvie un administratīvie akti, izņemot 10. pantā minētos, kas aizliedz preces ražošanu, ievēšanu, tirdzniecību vai izmantošanu vai kas aizliedz pakalpojumu sniegšanu vai izmantošanu, vai uzņēmumu kā pakalpojumu sniedzēju.

De facto tehniski noteikumi ietver:

— [..]

— [..]

— tehniskus parametrus vai citas prasības, vai noteikumus par pakalpojumiem, kas saistīti ar fiskāliem vai finansiāliem pasākumiem, kas ietekmē preču vai pakalpojumu patēriņu, veicinot atbilstību šādiem tehniskiem parametriem vai citām prasībām, vai noteikumiem par pakalpojumiem; tehniskie parametri vai citas prasības, vai noteikumi par pakalpojumiem, kas saistīti ar valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām, nav ietverti.

[..]”

4 Šīs direktīvas 8. panta 1. punktā ir noteikts:

“Saskaņā ar 10. pantu dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu jebkuru tehnisko noteikumu projektu, izņemot gadījumus, ja tas pārņem visu starptautiskā vai Eiropas standarta tekstu. Šajā gadījumā pietiek ar informāciju par attiecīgo standartu; tās paziņo Komisijai pamatojumu šādu tehnisku noteikumu pieņemšanas vajadzībai, ja tas jau nav paskaidrots projektā.

[..]”

5 Saskaņā ar minētās direktīvas 9. pantu:

“1. Dalībvalstis atliek tehnisko noteikumu projekta pieņemšanu uz trīs mēnešiem no brīža, kad Komisija saņēmusi 8. panta 1. punktā minēto paziņojumu.

[..]

7. 1. līdz 5. punktu nepiemēro, ja:

— neatliekamu iemeslu dēļ, ko radījuši nozīmīgi un neparedzami apstākļi attiecībā uz sabiedrības veselības vai drošības aizsardzību, dzīvnieku un augu aizsardzību un noteikumiem par pakalpojumiem arī attiecībā uz sabiedrisko kārtību, jo īpaši, nepilngadīgo aizsardzību, dalībvalstij jā sagatavo tehniskie noteikumi ļoti īsā laika posmā, lai pieņemtu un ieviestu tos nekavējoties bez konsultēšanās iespējām.

[..]

Dalībvalsts 8. pantā minētajā paziņojumā informē par iemesliem, kas rada pasākumu steidzamību. Komisija cik ātri iespējams sniedz atzinumu par paziņojumu. Tā veic nepieciešamos pasākumus gadījumos, kad šī kārtība izmantota nepareizi. Komisija informē Eiropas Parlamentu.”

6 Šīs paša direktīvas 10. panta 4. punkts ir šāds:

“9. pants neattiecas uz 1. panta 11. punkta otrā apakšpunkta trešajā atkāpē minētajiem tehniskajiem parametriem vai citām prasībām, vai noteikumiem par pakalpojumiem.”

Ungārijas tiesības

- 7 Ar 1991. gada Likuma Nr. XXXIV par azartspēļu organizēšanu (turpmāk tekstā – “Azartspēļu likums”) 26. panta 3. punktu, redakcijā, kas bija piemērojama līdz 2012. gada 9. oktobrim, spēļu automātus kazino vai spēļu zālēs tika atļauts ekspluatēt tikai šim nolūkam izveidotām komercsabiedrībām.
- 8 Atbilstoši šī likuma 33. pantam, kas bija piemērojams līdz 2011. gada 31. oktobrim, fiksētais nodoklis azartspēlēm, ko piemēro spēļu automātu ekspluatācijai, par katru spēļu pozīciju mēnesī bija 100 000 Ungārijas forintu (HUF) I un II kategorijas spēļu zālēs uzstādītiem spēļu automātiem. Atkāpjoties no šī noteikuma, spēļu automāti, kas uzstādīti “elektroniskajos kazino”, kaut arī tos varēja uzskatīt par īpaša tipa I kategorijas spēļu zālēm, tika aplikti ar nodokli HUF 120 000 apmērā. Nodoklis bija jāmaksā par tekošo mēnesi. Spēļu automātu ekspluatācijai kazino telpās bija piemērojams atšķirīgs nodokļu režīms.
- 9 Azartspēļu likuma 33. pants ar 2011. gada 1. novembri tika grozīts ar 2011. gada Likuma Nr. CXXV, ar ko groza noteiktus nodokļu tiesību aktus nolūkā veicināt budžeta stabilitāti (turpmāk tekstā – “2011. gada Likums par grozījumiem”), 27. pantu, minētās summas palielinot līdz HUF 700 000 spēļu automātiem, kas uzstādīti elektroniskajos kazino un līdz HUF 500 000 automātiem, kas uzstādīti pārējās I un II kategorijas spēļu zālēs. Ar minēto 27. pantu turklāt tika ieviests proporcionāls azartspēļu nodoklis spēļu zālēs uzstādītiem spēļu automātiem, ja vien neto ieņēmumi no katra automāta attiecīgajā ceturksnī sasniedz vai pārsniedz HUF 900 000. Automātiem, ar kuriem var spēlēt vairāk nekā vienu spēli, piemērojamā robežvērtība tika aprēķināta, reizinot HUF 900 000 ar spēļu skaitu. Šis nodoklis bija 20 % no tīrajiem ieņēmumiem no tāda spēļu automāta, kurš ceturksnī ienesa vairāk nekā HUF 900 000.
- 10 Turklāt 2011. gada Likumā par grozījumiem tika paredzēts, ka spēļu zālēs uzstādītie spēļu automāti no 2013. gada 1. janvāra ir obligāti jāpieslēdz centrālajam serverim, ko apkalpo noteiktām prasībām atbilstoša komercsabiedrība un kuram azartspēļu uzraudzības dienesti var piekļūt reālā laikā.
- 11 Azartspēļu likuma 26. panta 3. punkts no 2012. gada 10. oktobra tika grozīts ar 2012. gada Likuma Nr. CXLIV, ar ko groza 1991. gada Likumu Nr. XXXIV par azartspēļu organizēšanu (turpmāk tekstā – “2012. gada Likums par grozījumiem”), 5. pantu, ekskluzīvas tiesības ekspluatēt spēļu automātus paredzot spēļu kazino.

- 12 Ar 2012. gada Likuma par grozījumiem 8. pantu Azartspēļu likumā tika iekļauts jauns 40/A pants, kura 1. punktā bija paredzēts, ka atļaujas, kas spēļu zālēs uzstādītajiem spēļu automātiem izdotas pirms šī Likuma par grozījumiem stāšanās spēkā, vairs nebūs derīgas pēc šā datuma un ka azartspēļu organizētājiem šīs atļaujas būs jāatjauno nodokļu iestādēs piecpadsmit dienu laikā pēc minētā datuma.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 13 Prasītājas pamatlietā ir komercsabiedrības, kuras līdz 2012. gada Likuma par grozījumiem stāšanās spēkā dienai ekspluatēja spēļu automātus spēļu zālēs. Tās savu darbību pamatā īstenoja ar citās dalībvalstīs iegādātiem spēļu automātiem. Daļa to klientu bija uz Ungāriju brīvdienās atbraukušie Eiropas Savienības pilsoņi.
- 14 Atbilstoši Ungārijas tiesiskajam regulējumam, kas bija spēkā no 1991. gada 16. augusta līdz 2012. gada 9. oktobrim, spēļu automātus drīkstēja ekspluatēt spēļu zālēs, saņemot administratīvās atļaujas, kuras piešķīra azartspēļu uzraudzības dienesti. Tādiem spēļu zāļu ekspluatētājiem, kādas ir prasītājas pamatlietā, bija jāmaksā ikmēneša fiksētais nodoklis, kura apmērs līdz 2011. gada 31. oktobrim bija HUF 100 000 par katru spēļu automātu.
- 15 Ar 2011. gada Likumu par grozījumiem tika noteikts, ka spēļu zālēs izmantotie spēļu automāti sākot ar 2013. gada 1. janvāri ir jāpieslēdz centrālajam serverim.
- 16 Ar minēto likumu bija noteikts, ka sākot no 2011. gada 1. novembra tiek pieckāršots fiksētais ikmēneša nodoklis par spēļu zālēs uzstādīto spēļu automātu izmantošanu, pievienojot arī proporcionālu nodokli procentu veidā no tīrajiem ienākumiem no katra automāta ceturksnī. Savukārt nodoklis kazino uzstādītajiem spēļu automātiem palika nemainīgs.
- 17 2011. gada 30. septembrī, nākamajā dienā pēc 2011. gada Likuma par grozījumiem publicēšanas, Ungārijas valdība šī likuma tekstu paziņoja Eiropas Komisijai, taču nenorādīja, ka ar minēto likumu noteiktā nodokļa palielināšana ietilpst Direktīvas 98/34 piemērošanas jomā. Šīs direktīvas 9. panta 1. punktā paredzētais nogaidīšanas termiņš nebija ievērots.
- 18 2011. gada Likumā par grozījumiem paredzētā sistēma spēļu automātu pieslēgšanai centrālajam serverim tomēr netika īstenota, jo Ungārijas parlaments 2012. gada 2. oktobrī pēc valdības 2012. gada 1. oktobra priekšlikuma pieņēma 2012. gada Likumu par grozījumiem, ar ko tika aizliegta spēļu automātu ekspluatācija ārpus kazino. Šāda aizlieguma pamatojumam likumdevējs norādīja noziedzības un azartspēļu atkarības prevenciju. Šis likums stājās spēkā 2012. gada 10. oktobrī, proti, dienu pēc tā publicēšanas. Nākamajā dienā, proti, 2012. gada 11. oktobrī, spēļu zālēs uzstādīto spēļu automātu ekspluatācijas atļauju derīgums izbeidzās un likumdevējs nebija paredzējis kompensāciju attiecīgajiem ekspluatētājiem.
- 19 2012. gada 1. oktobrī Ungārijas valdība Komisijai paziņoja 2012. gada Likuma par grozījumiem projektu, to kvalificējot kā finansiālu pasākumu Direktīvas 98/34 1. panta 11. punkta izpratnē. Nogaidīšanas laiks šīs direktīvas 10. panta 4. punkta izpratnē netika piemērots. 2012. gada 15. oktobrī Komisija minētajai valdībai darīja zināmu, ka tā nepiekrīt šādai kvalifikācijai. Šī valdība atsaucās uz neatliekamiem iemesliem minētās direktīvas 9. panta 7. punkta izpratnē.
- 20 Prasītājas pamatlietā vērsās *Fővárosi Törvényszék* (Budapeštas tiesa) ar prasību pret *Magyar Állam*, prasot atlīdzināt zaudējumus, kas tām esot radušies atsevišķu 2011. gada Likuma par grozījumiem un 2012. gada Likuma par grozījumiem noteikumu piemērošanas dēļ. Tās norādīja, ka apgalvotie zaudējumi ir radušies azartspēļu nodokļu dēļ, kurus tās bija samaksājušas, spēļu automātu vērtības zuduma dēļ un pamatlietas tiesvedības izdevumu dēļ.

- 21 *Magyar Állam* lūdza prasību noraidīt, apstrīdot kā tās juridisko pamatu, tā arī pamatlietas prasītāju prasītās summas.
- 22 Ar 2014. gada 13. februāra rīkojumu *Fővárosi Törvényszék* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus piecpadsmit prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai LESD 56. pantam atbilst dalībvalsts nediskriminējoši noteikumi, saskaņā ar kuriem, pamatojoties uz vienu tiesisku aktu un bez pielāgojuma perioda, tiek piekāršots iepriekšējā tiešā nodokļa jeb tā sauktā azartspēļu nodokļa, kas jāmaksā par spēļu automātu ekspluatāciju spēļu zālēs, apmērs un turklāt tiek ieviesta azartspēļu nodokļa likme tā, ka tiek ierobežota azartspēļu operatoru, kuri izmanto spēļu zāles, darbība?
 - 2) Vai LESD 34. pantu var interpretēt tādējādi, ka tā piemērošanas jomā iekļaujas dalībvalsts nediskriminējoši noteikumi, saskaņā ar kuriem, pamatojoties uz vienu tiesisku aktu un bez pielāgojuma perioda, tiek piekāršots iepriekšējā tiešā nodokļa jeb tā sauktā azartspēļu nodokļa, kas jāmaksā par spēļu automātu ekspluatāciju spēļu zālēs, apmērs un tiek ieviesta azartspēļu nodokļa procentu likme tā, ka tiek ierobežots spēļu automātu imports no Eiropas Savienības uz Ungāriju?
 - 3) Ja atbilde uz pirmo un/vai otro jautājumu ir apstiprinoša, vai dalībvalsts, pamatojoties uz LESD 36. pantu, 52. panta 1. punktu un 61. pantu, var atsaukties vienīgi uz budžeta situācijas regulēšanu vai primāru vispārējo interešu apsvērumu?
 - 4) Ja atbilde uz pirmo un/vai otro jautājumu ir apstiprinoša, vai saistībā ar dalībvalsts noteiktajiem ierobežojumiem un pielāgojuma perioda noteikšanu nodokļu noteikumam ir jāņem vērā vispārīgie tiesību principi, kā to paredz LES 6. panta 3. punkts?
 - 5) Ja atbilde uz pirmo un/vai otro jautājumu ir apstiprinoša, vai spriedums lietā *Brasserie du pêcheur* un *Factortame* (C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79) ir interpretējams tādējādi, ka LESD 34. panta un/vai LESD 56. panta prasību pārkāpums var pamatot dalībvalsts pienākumu atlīdzināt zaudējumus, ņemot vērā, ka šie noteikumi – to tiešās iedarbības dēļ – piešķir tiesības dalībvalstu indivīdiem?
 - 6) Vai Direktīvu 98/34 var interpretēt tādējādi, ka dalībvalsts nodokļu noteikums, kas uzreiz piekāršo tiešā nodokļa – azartspēļu nodokļa, kas jāmaksā par spēļu automātu ekspluatāciju spēļu zālēs, apmēru, turklāt ievieš [azartspēļu] nodokļa procentu likmi, ir uzskatāms par “*de facto* tehniskajiem noteikumiem”?
 - 7) Ja atbilde uz sesto jautājumu ir apstiprinoša, vai indivīdi attiecībā pret dalībvalsti ir tiesīgi atsaukties uz dalībvalsts veikto Direktīvas 98/34 8. panta 1. punkta un/vai 9. panta 1. punkta prasību pārkāpumu, tas ir, dalībvalsts bezdarbību, kas pamato pienākumu atlīdzināt zaudējumus? Vai Direktīva 98/34 piešķir tiesības indivīdiem? Kādi faktori ir jāņem vērā valsts tiesai, lemjot par to, vai *Magyar Állam* ir izdarījusi pietiekami būtisku pārkāpumu, un kāda veida prasība par zaudējumu atlīdzību var pamatot šādu pārkāpumu?
 - 8) Vai LESD 56. pantam atbilst dalībvalsts nediskriminējoši noteikumi, kuri ar tūlītēju spēku aizliedz spēļu automātu ekspluatāciju spēļu zālēs, neparedzot attiecīgajiem azartspēļu operatoriem pārejas jeb pielāgojuma periodu un nepiešķirot tiem atbilstošu kompensāciju, vienlaikus piešķirot kazino monopoltiesības spēļu automātu ekspluatācijā?

- 9) Vai LESD 34. pantu var interpretēt tādējādi, ka tas ir noteicošs un piemērojams arī gadījumā, ja valsts pieņem nediskriminējošus noteikumus, kuri, lai arī tieši neaizliedz spēļu automātu importu no Eiropas Savienības, tomēr, izmantojot azartspēļu organizēšanu, ierobežo vai aizliedz to faktisko ekspluatāciju, neparedzot attiecīgajiem azartspēļu operatoriem, kuri ar to nodarbojas, pārejas jeb pielāgojuma periodu un nepiešķirot tiem kompensāciju?
- 10) Ja atbilde uz astoto un/vai devīto jautājumu ir apstiprinoša, kādi kritēriji ir jāņem vērā valsts tiesai, nosakot, vai šāds ierobežojums ir bijis nepieciešams, atbilstošs un samērīgs, pamatojoties uz LESD 36. pantu, LESD 52. panta 1. punktu un LESD 61. pantu vai ņemot vērā primārus vispārējo interešu apsvērumus?
- 11) Ja atbilde uz astoto un/vai devīto jautājumu ir apstiprinoša, vai saistībā ar dalībvalsts noteiktajiem ierobežojumiem un pielāgojuma perioda noteikšanu ir jāņem vērā vispārīgie tiesību principi, kā to paredz LES 6. panta 3. punkts? Vai un – apstiprinošas atbildes gadījumā – kādā veidā saistībā ar šajā lietā īstenoto ierobežojumu ir jāņem vērā pamattiesības, piemēram, īpašumtiesības un aizliegums atņemt īpašumu, nepiešķirot atlīdzību?
- 12) Ja atbilde uz astoto un/vai devīto jautājumu ir apstiprinoša, vai spriedums lietā *Brasserie du pêcheur* un *Factortame* (C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79) ir interpretējams tādējādi, ka LESD 34. panta un/vai LESD 56. panta prasību pārkāpums var pamatot dalībvalsts pienākumu atlīdzināt zaudējumus, ņemot vērā, ka šie noteikumi – to tiešās iedarbības dēļ – piešķir tiesības dalībvalstu indivīdiem?
- 13) Vai Direktīvu 98/34 var interpretēt tādējādi, ka dalībvalsts norma, kas pieļauj spēļu automātu ekspluatāciju vienīgi kazino, aizliedzot to izmantošanu spēļu zālēs, ir uzskatāma par “citu prasību”?
- 14) Ja atbilde uz trīspadsmīto jautājumu ir apstiprinoša, vai indivīdi attiecībā pret dalībvalsti ir tiesīgi atsaukties uz dalībvalsts veikto Direktīvas 98/34 8. panta 1. punkta un/vai 9. panta 1. punkta prasību pārkāpumu, tas ir, dalībvalsts bezdarbību, kas pamato pienākumu atlīdzināt zaudējumus? Kādi faktori ir jāņem vērā valsts tiesai, lemjot par to, vai atbildētāja ir izdarījusi pietiekami būtisku pārkāpumu, un kāda veida prasība par zaudējumu atlīdzību var pamatot šādu pārkāpumu?
- 15) Vai ir piemērojams Savienības tiesību princips, saskaņā ar kuru valstīm ir jāizmaksā indivīdiem atlīdzība par kaitējumu, kura iemesls ir Savienības tiesību pārkāpums, par kuru ir atbildīga dalībvalsts, ja dalībvalstij ir suverenitāte jomā, uz kuru attiecas pieņemtā norma? Vai šajā gadījumā kā vadlīnijas kalpo arī pamattiesības un vispārējie tiesību principi, kas izriet no dalībvalstu kopīgām konstitucionālām tradīcijām?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par Tiesas kompetenci

- 23 Ungārijas valdība vispirms būtībā apstrīd, ka Tiesai būtu kompetence atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem, jo pamatlietai, nepastāvot pārrobežu elementam, neesot saiknes ar Savienības tiesībām.
- 24 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tādu valsts tiesību aktu, kādi ir pamatlietā aplūkojamie, kas ir vienādi piemērojami gan Ungārijas, gan citu dalībvalstu valstspiederīgajiem, noteikumi par Līgumā garantētajām pamatbrīvībām vispārīgi var attiekties tikai tiktāl, ciktāl tie ir piemērojami situācijām, kurām ir saikne ar tirdzniecību starp dalībvalstīm (šajā ziņā skat. spriedumus *Anomar* u.c., C-6/01, EU:C:2003:446, 39. punkts, un *Garkalns*, C-470/11, EU:C:2012:505, 21. punkts).

- 25 Šajā lietā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka daļa prasītāju klientu bija uz Ungāriju brīvdienās atbraukušie Eiropas Savienības pilsoņi.
- 26 Pakalpojumi, kurus vienā dalībvalstī reģistrēts pakalpojumu sniedzējs, neatstājot savu reģistrācijas dalībvalsti, ir sniedzis citā dalībvalstī reģistrētam pakalpojumu saņēmējam, ir uzskatāmi par pārrobežu pakalpojumu sniegšanu LESD 56. panta izpratnē (šajā ziņā skat. spriedumus *Alpine Investments*, C-384/93, EU:C:1995:126, 21. un 22. punkts; *Gambelli* u.c., C-243/01, EU:C:2003:597, 53. punkts, un Komisija/Spānija, C-211/08, EU:C:2010:340, 48. punkts).
- 27 Turklāt nekādi nevar izslēgt, ka citās dalībvalstīs, ne tikai Ungārijā reģistrēti uzņēmumi ir bijuši vai būtu ieinteresēti atvērt azartspēļu zāles Ungārijas teritorijā (šajā ziņā skat. spriedumus *Blanco Pérez un Chao Gómez*, C-570/07 un C-571/07, EU:C:2010:300, 40. punkts, kā arī *Garkalns*, C-470/11, EU:C:2012:505, 21. punkts).
- 28 Šādos apstākļos Tiesai ir kompetence atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem.

Par pamatbrīvību ierobežojumu pastāvēšanu

Par pirmo un otro jautājumu

- 29 Ar pirmo un otro jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa vaicā, vai tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds ir 2011. gada Likums par grozījumiem, ar kuru, neparedzot pārejas periodu, tiek pieckāršots fiksētais nodoklis par spēļu automātu ekspluatēšanu spēļu zālēs un turklāt tiek ieviests proporcionāls nodoklis šai pašai darbībai, ir uzskatāms par ierobežojumu attiecīgi LESD 34. un 56. pantā garantētajām preču brīvai aprītei un pakalpojumu sniegšanas brīvībai.
- 30 Vispirms jānorāda, ka šāda veida tiesiskais regulējums tiešā veidā ietekmē spēļu automātu ekspluatācijas darbības. Tomēr šo automātu importu tas ietekmē tikai netieši, skarot minēto darbību.
- 31 Tā kā nav nepieciešamības analizēt automātu importu, jo tā ir tikai pakārtota darbība to ekspluatācijai, ir jāatzīst, ka, lai gan šo automātu ekspluatācija ir saistīta ar to ieviešanas darbībām, uz pirmo no šīm darbībām attiecas Līguma normas par pakalpojumu sniegšanas brīvību un uz otro – normas par preču brīvu aprīti (spriedums *Anomar* u.c., C-6/01, EU:C:2003:446, 55. punkts).
- 32 Pat pieņemot, ka tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds ir 2011. gada Likums par grozījumiem, varētu radīt šķērslī spēļu automātu importam, jo ar to ir ierobežotas to izmantošanas iespējas, Tiesa šīs tiesvedības ietvaros nevar lemt par jautājumu, vai šāda tiesiskā regulējuma piemērošana ir pretrunā LESD 34. pantam, ja nav pietiekamu precizējumu par šī tiesību akta faktisko ietekmi uz spēļu automātu importu (šajā ziņā skat. spriedumu *Läärä* u.c., C-124/97, EU:C:1999:435, 26. punkts).
- 33 Šādos apstākļos šāda veida tiesiskais regulējums ir jāpārbauda tikai no LESD 56. panta aspekta.
- 34 Šajā ziņā ir svarīgi vispirms precizēt, ka, lai gan tiešie nodokļi ietilpst dalībvalstu kompetencē, dalībvalstīm tā tomēr ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības un it īpaši Līgumā garantētās pamatbrīvības (šajā ziņā skat. spriedumu *Blanco* un *Fabretti*, C-344/13 un C-367/13, EU:C:2014:2311, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 35 LESD 56. pantā ir paredzēta ne tikai jebkādas diskriminācijas novēršana attiecībā pret citā dalībvalstī reģistrētu pakalpojumu sniedzēju tā pilsonības dēļ, bet arī jebkāda pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojuma atcelšana, kaut arī tas ir vienādi piemērojams gan vietējiem, gan citu dalībvalstu pakalpojumu sniedzējiem, ja šis ierobežojums aizliedz, apgrūtinā vai padara mazāk pievilcīgus tā

pakalpojumu sniedzēja pakalpojumus, kurš reģistrēts citā dalībvalstī, kurā tas likumīgi sniedz līdzīgus pakalpojumus (šajā ziņā skat. spriedumus *Sporting Exchange*, C-203/08, EU:C:2010:307, 23. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī *HIT* un *HIT LARIX*, C-176/11, EU:C:2012:454, 16. punkts).

- 36 Turpretī LESD 56. pants neattiecas uz pasākumiem, kas tikai rada papildu izdevumus attiecīgā pakalpojuma sniegšanai un kas vienādi ietekmē pakalpojumu sniegšanu starp dalībvalstīm un vienas dalībvalsts iekšienē (spriedums *Mobistar* un *Belgacom Mobile*, C-544/03 un C-545/03, EU:C:2005:518, 31. punkts).
- 37 Ir skaidrs, ka ar 2011. gada Likumu par grozījumiem netiek radīta diskriminācija tādu Ungārijā dibinātu un citās dalībvalstīs dibinātu uzņēmumu starpā, kuri Ungārijas teritorijā spēļu zālēs ekspluatē spēļu automātus, jo šajā likumā noteikto fiksēto nodokli un proporcionālo nodokli ar vienādiem nosacījumiem piemēro visiem šiem uzņēmumiem.
- 38 Turklāt nedz no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, nedz lietas dalībnieku iesniegtajiem paskaidrojumiem neizriet, ka sabiedrības, kuras Ungārijas teritorijā ekspluatē spēļu zāles, lielākoties ir reģistrētas citās dalībvalstīs, jo šādā gadījumā pamatlietā aplūkojamais tiesiskais regulējums gan varētu radīt diskrimināciju attiecībā pret citās dalībvalstīs reģistrētiem pakalpojumu sniedzējiem (šajā ziņā skat. spriedumus *Spotti*, C-272/92, EU:C:1993:848, 18. punkts, un *Hervis Sport- és Divatkereskedelmi*, C-385/12, EU:C:2014:47, 39. un 41. punkts).
- 39 Tomēr prasītājas pamatlietā apgalvo, ka, tā kā ar 2011. gada Likumu par grozījumiem būtiski tiek palielināti nodokļi spēļu automātu ekspluatācijai spēļu zālēs, tas ir šķērslis šo automātu rentabīlai ekspluatācijai spēļu zālēs un tādējādi šīs darbības faktiski tiek ļauts veikt vienīgi kazino ekspluatētājiem. It īpaši, tā kā I kategorijas spēļu zāles vidējie ieņēmumi mēnesī no katra spēļu automāta ir HUF 200 000, fiksētais nodoklis HUF 500 000 apmērā mēnesī jau pats par sevi rada tūlītējus zaudējumus HUF 300 000 apmērā no katra spēļu automāta. Katrā ziņā, pat pieņemot, ka atsevišķi spēļu zāļu ekspluatētāji gūst lielākus ienākumus, peļņa pēc minēto nodokļu un dažādu izmaksu atskaitīšanas nebūtu vispār vai būtu minimāla.
- 40 Šajā ziņā ir jāatzīst, ka gadījumā, ja 2011. gada Likums par grozījumiem patiešām spēļu automātu ekspluatēšanas pakalpojumu brīvu sniegšanu spēļu zālēs Ungārijā aizliegta, traucēta vai padarīta mazāk pievilcīga – kas jāpārbauda valsts tiesai – tas būtu uzskatāms par šķērslī LESD 56. pantā garantētajai pakalpojumu sniegšanas brīvībai.
- 41 Tā tas būtu gadījumā, ja iesniedzējtiesa konstatētu, ka 2011. gada Likumā par grozījumiem paredzētais nodokļu palielinājums spēļu automātu ekspluatēšanu novirzītu kazino, kuriem šis palielinājums netika piemērots. Tādējādi minētajam palielinājumam būtu līdzīgas sekas kā aizliegumam ekspluatēt spēļu automātus ārpus kazino, kas pastāvīgajā judikatūrā ir atzīts par šķērslī pakalpojumu sniegšanas brīvībai (skat. it īpaši spriedumus *Anomar* u.c., C-6/01, EU:C:2003:446, 75. punkts, un Komisija/Grieķija, C-65/05, EU:C:2006:673, 53. punkts).
- 42 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds aplūkots pamatlietā, ar kuru, neparedzot pārejas periodu, tiek pieckāršots fiksētais nodoklis par spēļu automātu ekspluatēšanu spēļu zālēs un turklāt tiek ieviests proporcionāls nodoklis šai pašai darbībai, ir uzskatāms par ierobežojumu LESD 56. pantā garantētajai pakalpojumu sniegšanas brīvībai, ciktāl ar to spēļu automātu ekspluatēšanas pakalpojumu brīva sniegšana spēļu zālēs ir aizliegta, traucēta vai padarīta mazāk pievilcīga – kas jāpārbauda valsts tiesai.
- 43 Ņemot vērā 30.–32. punktā izklāstītos iemeslus, uz otro jautājumu nav jāatbild.

Par astoto un devīto jautājumu

- 44 Ar astoto un devīto jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa vaicā, vai tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds ir 2012. gada Likums par grozījumiem, ar kuru, neparedzot nedz pārejas periodu, nedz kompensāciju uzņēmējiem, kas ekspluatē spēļu zāles, aizliedz spēļu automātus ekspluatēt ārpus kazino, ir uzskatāms par ierobežojumu attiecīgi LESD 34. un 56. pantā garantētajām preču brīvai aprītei un pakalpojumu sniegšanas brīvībai.
- 45 Vispirms ir jānorāda, ka atsevišķi pamatlietas pušu Tiesā izvirzītie argumenti attiecas uz problēmām, kuras nav saistītas ar iepriekš minētajiem prejudiciālajiem jautājumiem, un tie ir pamatoti ar faktiem, kuri neietilpst lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu aprakstītajā faktu ietvarā.
- 46 Konkrēti prasītājas pamatlietā savos rakstveida apsvērumos norādīja un Ungārijas valdība tiesas sēdē apstiprināja, ka Ungārijas teritorijā kazino drīkst ekspluatēt vienīgi tādi uzņēmumi, kas saņēmuši *Magyar Állam* koncesiju. Kazino ekspluatācijas koncesijas tiek piešķirtas ierobežotam skaitam iestāžu un noteiktos apstākļos var tikt piešķirtas, iepriekš nerīkojot konkursu. Turklāt, kā norāda prasītājas pamatlietā, līdz šim koncesijas ir saņēmuši vienīgi Ungārijā dibināti uzņēmumi. Tādējādi Ungārijā paredzētās koncesiju procedūras citās dalībvalstīs dibinātus uzņēmumus praksē nostādot nelabvēlīgākā situācijā.
- 47 Tādējādi jautājums par minēto procedūru atbilstību Savienības tiesībām ir nošķirams no aizlieguma ekspluatēt spēļu automātus ārpus kazino, kas ir iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu priekšmets.
- 48 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka tikai pati valsts tiesa var noteikt to jautājumu priekšmetu, ko tā vēlas uzdot Tiesai. Tiesa nevar pēc kādas pamatlietas puses lūguma izvērtēt jautājumus, kurus tai nav uzdevusi valsts tiesa. Ja tiesvedības gaitā pēdējā minētā uzskata, ka ir nepieciešams saņemt turpmākus skaidrojumus par Savienības tiesību normu interpretāciju, valsts tiesai ir jāiesniedz Tiesai jauns lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu (šajā ziņā skat. spriedumus *CBEM*, 311/84, EU:C:1985:394, 10. punkts; *Syndesmos Melon tis Eleftheras Evangelikis Ekklisias* u.c., C-381/89, EU:C:1992:142, 19. punkts, un *Slob*, C-236/02, EU:C:2004:94, 29. punkts). Tādēļ Tiesai šī sprieduma 46. punktā izklāstītie argumenti nav jāpārbauda.
- 49 Līdz ar to ir jānosaka, vai tāds valsts tiesiskais regulējums kā 2012. gada Likums par grozījumiem rada šķērslī brīvai preču aprītei un pakalpojumu sniegšanas brīvībai, ciktāl ar to ir aizliegts ekspluatēt spēļu automātus ārpus kazino, jo šis jautājums nav saistīts ar jautājumu par to, vai Ungārijas tiesiskais regulējums par ekspluatēšanas koncesiju piešķiršanu kazino arī ietver minēto brīvību ierobežojumus.
- 50 Šī sprieduma 30.–32. punktā izklāstīto iemeslu dēļ šāds valsts tiesiskais regulējums ir jāpārbauda tikai no LESD 56. panta aspekta.
- 51 Šajā ziņā tostarp no 41. punkta atgādinātās judikatūras izriet, ka tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru noteiktu azartspēļu ekspluatācija un spēlēšana ir atļauta tikai kazino, ir šķērslis pakalpojumu sniegšanas brīvībai.
- 52 Šādos apstākļos uz astoto jautājumu ir jāatbild, ka tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds aplūkojams pamatlietā, ar kuru, neparedzot nedz pārejas periodu, nedz kompensāciju uzņēmējiem, kas ekspluatē spēļu zāles, aizliedz spēļu automātus ekspluatēt ārpus kazino, ir uzskatāms par ierobežojumu LESD 56. pantā garantētajai pakalpojumu sniegšanas brīvībai.
- 53 Uz devīto jautājumu atbilde nav jāsniedz.

Par pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu pamatojumu

- 54 Ar trešo, ceturto, desmito un vienpadsmito jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, ciklāl ierobežojumi, kuri var izrietēt no tāda tiesiskā regulējuma, kāds aplūkojams pamatlietā, ir akceptējami kā LESD 51. un 52. pantā skaidri paredzētie atkāpes pasākumi, kas šajā jomā piemērojami atbilstoši LESD 62. pantam, vai atbilstoši Tiesas judikatūrai ir pamatoti ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem.
- 55 Tā kā 2011. gada Likums par grozījumiem un 2012. gada Likums par grozījumiem abi ietilpst valsts reformā, kuras mērķis ir ierobežot spēļu automātu ekspluatāciju, un tā kā Ungārijas likumdevējs šos pašus iemeslus ir norādījis šo abu likumu pamatojumā, ir jāizskata apvienots jautājums par ierobežojumu, kas izriet no minētajiem likumiem, iespējamo pamatotību.

Par primāru vispārējo interešu apsvērumu esamību

- 56 Vispirms ir jākonstatē, ka azartspēļu tiesiskais regulējums ir viena no jomām, kurās dalībvalstu starpā pastāv ievērojamas atšķirības morāles, reliģijas un kultūras aspektos. Tā kā nav veikta saskaņošana Savienības līmenī, dalībvalstis var brīvi noteikt savas politikas mērķus azartspēļu jomā un attiecīgā gadījumā precīzi definēt nepieciešamo aizsardzības līmeni (šajā ziņā skat. spriedumus *Dickinger* un *Ömer*, C-347/09, EU:C:2011:582, 47. punkts, kā arī *Digibet* un *Albers*, C-156/13, EU:C:2014:1756, 24. punkts).
- 57 To mērķu identificēšana, kuri faktiski tiek sasniegti ar valsts tiesisko regulējumu, lietā, kuru Tiesa izskata saskaņā ar LESD 267. pantu, ir iesniedzējtiesas kompetencē (spriedums *Pfleger* u.c., C-390/12, EU:C:2014:281, 47. punkts).
- 58 Tāpēc ir jāatzīst, ka pamatlietā mērķi, kas norādīti aplūkojamajam tiesiskajam regulējumam, proti, patērētāju aizsardzība pret azartspēļu atkarību un ar azartspēlēm saistītas noziedzības un krāpšanas prevencija, ir primāri vispārējo interešu apsvērumi, kas var pamatot azartspēļu darbību ierobežošanu (šajā ziņā skat. spriedumus *Carmen Media Group*, C-46/08, EU:C:2010:505, 55. punkts, kā arī *Stanley International Betting* un *Stanleybet Malta*, C-463/13, EU:C:2015:25, 48. un 49. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 59 Prasītājas pamatlietā tomēr norāda, ka 2011. gada Likuma par grozījumiem pamatmērķis patiesībā bija palielināt nodokļu ienākumus no azartspēļu automātu ekspluatācijas.
- 60 Šajā ziņā, kā Tiesa jau vairākkārt ir atzinusi, ar mērķi palielināt valsts kases ieņēmumus pašu par sevi nevar pamatot pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu (skat. it īpaši spriedumus *Dickinger* un *Ömer*, C-347/09, EU:C:2011:582, 55. punkts, kā arī *Pfleger* u.c., C-390/12, EU:C:2014:281, 54. punkts).
- 61 Tomēr apstākļi, ka azartspēļu darbību ierobežojums pakārtoti nāk par labu attiecīgās dalībvalsts budžetam, neliedz šim ierobežojumam būt pamatotam, ciklāl tā mērķi patiešām ir saistīti ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem (šajā ziņā skat. spriedumus *Zenatti*, C-67/98, EU:C:1999:514, 36. punkts, kā arī *Gambelli* u.c., C-243/01, EU:C:2003:597, 62. punkts), par ko ir jāpārlicinās valsts tiesai.

Par šķēršļu LESD 56. pantam samērīgumu

- 62 Vispirms ir jāatgādina, ka tādu tiesību aktu, kuri atbilst Līgumam, ietvaros azartspēļu vai veiksmes spēļu nodrošināšanas un spēlēšanas darbību organizēšanas un kontroles noteikumu izvēle, vai nu noslēdzot ar valsti administratīvu koncesiju līgumu vai vairāku spēļu nodrošināšanu un spēlēšanu

ierobežojot šim nolūkam attiecīgi licencētās vietās, ir jāveic valsts iestādēm to rīcības brīvības ietvaros (spriedumi *Anomar u.c.*, C-6/01, EU:C:2003:446, 88. punkts, kā arī *Carmen Media Group*, C-46/08, EU:C:2010:505, 59. punkts).

- 63 Ierobežota atļauju izdošana veiksmes spēlēm īpašu vai ekskluzīvu tiesību ietvaros, kuras ir piešķirtas vai ar koncesiju nodotas vairākām iestādēm, kuras priekšrocības ir tādas, ka vēlme spēlēt un azartspēļu izmantošana tiek virzīta kontrolētā vidē, var atbilst vispārējo interešu mērķu aizsargāt patērētāju un aizsargāt sabiedrisko kārtību sasniegšanai (skat. it īpaši spriedumus *Läärä*, C-124/97, EU:C:1999:435, 37. punkts; *Zenatti*, C-67/98, EU:C:1999:514, 35. punkts, kā arī *Anomar u.c.*, C-6/01, EU:C:2003:446, 74. punkts).
- 64 Tomēr dalībvalstu noteiktajiem ierobežojumiem ir jāatbilst no Tiesas judikatūras izrietošajam samērīguma prasībām, proti, tiem ir jābūt piemērotiem, lai nodrošinātu vēlamā mērķa sasniegšanu, un tie nevar pārsniegt to, kas nepieciešams šī mērķa sasniegšanai. Turklāt šajā kontekstā ir jāatgādina, ka valsts tiesiskais regulējums var nodrošināt izvīrītā mērķa sasniegšanu vienīgi tad, ja tas patiešām atbilst rūpēm to sasniegt saskanīgā un sistemātiskā veidā (skat. spriedumu *HIT* un *HIT LARIX*, C-176/11, EU:C:2012:454, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 65 Dalībvalstij, kas vēlas atsaukties uz piemērotu mērķi, lai pakalpojumu sniegšanas brīvības šķērslī atzītu par likumīgu, ir jāsniedz tai tiesā, kurai ir jālemj par šo jautājumu, visi pierādījumi, kas tai ļautu pārliecināties, ka minētais pasākums patiešām atbilst prasībām, kuras izriet no samērīguma principa (skat. spriedumus *Dickinger* un *Ömer*, C-347/09, EU:C:2011:582, 54. punkts, kā arī *Pfleger u.c.*, C-390/12, EU:C:2014:281, 50. punkts).
- 66 Šajā gadījumā prasītājas pamatlietā apgalvo, ka pamatlietā aplūkotais tiesiskais regulējums īsti neatbilst rūpēm saskanīgā un sistemātiskā veidā sasniegt norādītos vispārējo interešu mērķus.
- 67 Tās, pirmkārt, norāda, ka Ungārijas likumdevējs pēc reformām, kas īstenotas ar šiem tiesību aktiem, no 2013. gada 19. jūlija liberalizēja kazino azartspēļu ekspluatāciju tiešsaistē, tostarp tiešsaistes spēļu automātu ekspluatāciju. Otrkārt, 2014. gada laikā tika piešķirtas septiņas jaunas kazino ekspluatēšanas koncesijas, ko tiesas sēdē apstiprināja arī Ungārijas valdība.
- 68 Jāatzīst, ka šādi apstākļi, kas vēl jāpārbauda iesniedzējtiesai, var iekļauties kontrolētas azartspēļu biznesa izvēšanas politikas ietvaros.
- 69 Tiesa ir lēmusi, ka šāda politika var būt saderīga gan ar mērķi novērst azartspēļu izmantošanu noziedzīgiem vai krāpnieciskiem nolūkiem, gan ar mērķi novērst pamudināšanu uz pārmērīgiem tēriņiem saistībā ar azartspēlēm un cīnīties pret atkarību no tām, virzot patērētājus uz atļauju saņēmušu pakalpojuma sniedzēju piedāvājumu, kurā nav noziedzīgu elementu un kurš ir paredzēts, lai labāk pasargātu patērētājus no pārmērīgiem tēriņiem un atkarības no azartspēlēm (šajā ziņā skat. spriedumus *Stoß u.c.*, C-316/07, no C-358/07 līdz C-360/07, C-409/07 un C-410/07, EU:C:2010:504, 101. un 102. punkts, kā arī *Zeturf*, C-212/08, EU:C:2011:437, 67. punkts).
- 70 Lai sasniegtu šo mērķi ievīrīt tās kontrolētā vidē, atļauju saņēmušajiem pakalpojuma sniedzējiem jābūt uzticamai, bet vienlaikus arī pievilcīgai aizliegtu darbību alternatīvai, kam var būt vajadzīgs izmantot jaunas izplatīšanas metodes (šajā ziņā skat. spriedumus *Placanica u.c.*, C-338/04, C-359/04 un C-360/04, EU:C:2007:133, 55. punkts; *Ladbroke's Betting & Gaming* un *Ladbroke's International*, C-258/08, EU:C:2010:308, 25. punkts, un *Dickinger* un *Ömer*, C-347/09, EU:C:2011:582, 64. punkts).
- 71 Tomēr azartspēļu biznesa kontrolētas izvēšanas politika ir uzskatāma par atbilstīgu tikai tad, ja, pirmkārt, ar azartspēlēm saistītās noziedzīgās vai krāpnieciskās darbības un, otrkārt, atkarība no azartspēlēm pamata lietas faktisko apstākļu iestāšanās brīdī Ungārijā varēja būt problēma, un ja atļautu un reglamentētu pasākumu izvēšana būtu bijusi piemērota, lai šo problēmu atrisinātu (šajā ziņā skat.

spriedumus *Ladbrokes Betting & Gaming* un *Ladbrokes International*, C-258/08, EU:C:2010:308, 30. punkts; *Zeturf*, C-212/08, EU:C:2011:437, 70. punkts, kā arī *Dickinger* un *Ömer*, C-347/09, EU:C:2011:582, 67. punkts).

- 72 Iesniedzējtiesai izskatāmās lietas ietvaros ir jāpārbauda, vai šie nosacījumi ir izpildīti un, attiecīgā gadījumā, vai minētās izvēšanas politikas apmērs nav tāds, lai to varētu uzskatīt par nesavienojamu ar mērķi ierobežot azartspēļu atkarību (šajā ziņā skat. spriedumu *Ladbrokes Betting & Gaming* un *Ladbrokes International*, C-258/08, EU:C:2010:308, 38. punkts).
- 73 Šajā ziņā minētajai tiesai ir visaptveroši jāizvērtē apstākļi, kādos pieņemts un īstenots tāds ierobežojošs tiesiskais regulējums, kāds aplūkots pamatlietā.

Par pamatojuma pārbaudi, ņemot vērā pamatbrīvības

- 74 Turklāt ir jāatgādina, ka, ja dalībvalsts norāda primārus vispārējo interešu apsvērumus, lai pamatotu tiesisko regulējumu, kas var radīt šķēršļus pakalpojumu sniegšanas brīvībai, šis pamatojums ir jāinterpretē, ņemot vērā Savienības tiesību vispārējos principus un tostarp tagad Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”) garantētās pamattiesības. Tādējādi attiecīgajam valsts tiesiskajam regulējumam paredzētos izņēmumus var piemērot tikai tad, ja tas atbilst pamattiesībām, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa (šajā ziņā skat. spriedumus *ERT*, C-260/89, EU:C:1991:254, 43. punkts; *Familiapress*, C-368/95, EU:C:1997:325, 24. punkts, un *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 125. punkts).
- 75 Šajā gadījumā prasītājas pamatlietā norāda, ka pamatlietā aplūkotais tiesiskais regulējums aizskar, pirmkārt, tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principus un, otrkārt, Hartas 17. pantā nostiprinātās tiesības uz īpašumu.

– Par tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principiem

- 76 Prasītājas pamatlietā uzskata, ka ar pamatlietā aplūkojamo tiesisko regulējumu, ar kuru būtiski ir palielināti nodokļi spēļu automātu ekspluatācijai spēļu zālēs, paredzot pāreju uz ekspluatācijas sistēmu, kuras pamatā ir centrālais serveris, un vēlāk aizliedzot ekspluatēt šos automātus ārpus kazino, neparedzot atbilstošu pārejas periodu un kompensāciju attiecīgajiem pakalpojumu sniedzējiem, ir pārkāpti tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principi.
- 77 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka tiesiskās drošības princips, no kura izriet tiesiskās palāvības aizsardzības princips, it īpaši noteic, ka noteikumiem jābūt skaidriem un precīziem un to sekām jābūt paredzamām, īpaši tad, ja tie var nelabvēlīgi ietekmēt personas vai uzņēmumus (šajā ziņā skat. spriedumu *VEMW u.c.*, C-17/03, EU:C:2005:362, 80. punkts un tajā minētā judikatūra; *ASM Brescia*, C-347/06, EU:C:2008:416, 69. punkts, un *Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation*, C-362/12, EU:C:2013:834, 44. punkts).
- 78 Tiesa ir arī atzinusi, ka tirgus dalībnieks nevar paļauties uz to, ka tiesību akti pilnīgi noteikti netiks mainīti, bet vienīgi apstrīdēt šādu grozījumu piemērošanas noteikumus (šajā ziņā skat. spriedumu *Gemeente Leusden* un *Holin Groep*, C-487/01 un C-7/02, EU:C:2004:263, 81. punkts).
- 79 Tāpat arī tiesiskās drošības princips neizvirza prasību negrozīt tiesību aktus, bet gan prasa, lai likumdevējs ņemtu vērā uzņēmēju īpašo stāvokli un vajadzības gadījumā paredzētu pielāgošanas noteikumus jauno tiesību normu piemērošanai (spriedumi *VEMW u.c.*, C-17/03, EU:C:2005:362, 81. punkts, un *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, 49. punkts; šajā ziņā skat. spriedumu *Gemeente Leusden* un *Holin Groep*, C-487/01 un C-7/02, EU:C:2004:263, 70. punkts).

- 80 Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tāds valsts tiesiskais regulējums atbilst tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principiem, jo Tiesas, kura izskata lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kompetencē ir tikai sniegt šai tiesai visu attiecīgo Savienības tiesību normu interpretāciju, kas var ļaut tai novērtēt šo atbilstību (skat. it īpaši spriedumus *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, 45. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 126. punkts).
- 81 Iesniedzējtiesa šajā nolūkā var ņemt vērā visus apstākļus, kas izriet no attiecīgā tiesiskā regulējumā formulējuma, mērķa un struktūras (šajā ziņā skat. spriedumu *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 129. punkts).
- 82 Lai iesniedzējtiesai sniegtu noderīgu atbildi, ir jānorāda īpaši uz šādiem apstākļiem, kas izriet no Tiesai nodotajiem lietas materiāliem.
- 83 Pirmkārt, attiecībā uz 2011. gada Likumu par grozījumiem prasītājas pamatlietā norāda, ka ar to tika piešķirts fiksētais nodoklis spēļu zālēs uzstādītajiem spēļu automātiem un ieviests proporcionāls nodoklis sākot no 2011. gada 1. novembra proti, beidzoties mēnesim, kurā šis likums tika publicēts, taču šai darbībai piemērojamais nodokļu režīms ar tiesību aktiem nav ticis grozīts gandrīz divdesmit gadus. Tādējādi, kā norāda prasītājas pamatlietā, tā kā nebija noteikts atbilstošs pielāgošanās periods, uzņēmēji, kuri bija iecerējuši atvērt jaunas spēļu zāles, nevarēja savlaicīgi veikt pasākumus, lai šo ieceru īstenošanu atliktu vai no tām atteiktos pavisam. Turklāt fiksētā nodokļa palielināšanas dēļ spēļu zālēs uzstādītajiem spēļu automātiem daudziem uzņēmējiem nācās savu darbību beigt.
- 84 Otrkārt, attiecībā uz 2012. gada Likumu par grozījumiem no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka atbilstoši tam nākamajā dienā pēc tā stāšanās spēkā spēku zaudēja visas atļaujas spēļu automātu ekspluatācijai spēļu zālēs, neparedzot attiecīgajiem uzņēmumiem nedz pārejas periodu, nedz kompensāciju.
- 85 Šajā ziņā jāatzīmē, ka, ja valsts likumdevējs atsauc atļaujas to īpašniekiem veikt saimniecisku darbību, tam attiecībā uz šiem īpašniekiem ir jāparedz pietiekami ilgs pārejas periods, lai ļautu pielāgoties, vai arī jāpiešķir samērīga kompensācija (šajā ziņā skat. ECT 2015. gada 13. janvāra spriedumu *Vékony* pret Ungāriju, Nr. 65681/13, 34. un 35. punkts).
- 86 Turklāt prasītājas pamatlietā norāda, ka tām pirms 2012. gada Likuma par grozījumiem stāšanās spēkā radās izdevumi, lai pielāgotos 2011. gada Likumā par grozījumiem paredzētajai jaunajai spēļu automātu ekspluatācijas sistēmai. Šī sistēma, kurai bija jāstājas spēkā 2013. gada 1. janvārī, paredzēja, ka spēļu zālēs uzstādītie spēļu automāti darbosies tiešsaistē un būs pieslēgti centrālajam serverim. Šī tiesiskā palāvība nekavējoties tika iznīcināta, kad tika pieņemts 2012. gada Likums par grozījumiem.
- 87 Šajā ziņā jāatgādina, ka tāda tirgus dalībnieka intereses, kurš veicis lielus ieguldījumus, lai pielāgotos likumdevēja iepriekš izveidotam režīmam, var būtiski ietekmēt šī režīma priekšlaicīga atcelšana it īpaši tad, ja tā tiek veikta pēkšņi un neparedzami, nedodot tam vajadzīgo laiku, lai pielāgotos jaunajai tiesiskajai situācijai (šajā ziņā skat. spriedumu *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, 52. punkts).
- 88 Valsts tiesai, ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jāpārbauda, vai tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā atbilst tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principu prasībām.
- Par tiesībām uz īpašumu
- 89 Prasītājas pamatlietā arī apgalvo, ka tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā veido spēļu zāļu operatoru tiesību uz īpašumu, kas paredzētas Hartas 17. panta 1. punktā, pārkāpumu.

- 90 Šajā ziņā jāatgādina, ka tāds valsts tiesiskais regulējums, kas ir atzīstams par ierobežojošu atbilstoši LESD 56. pantam, var arī ierobežot Hartas 17. pantā nostiprinātās tiesības uz īpašumu. Tāpat Tiesa jau ir atzinusi, ka nepamatots vai ar LESD 56. pantā noteikto pakalpojumu sniegšanas brīvību nesamērīgs ierobežojums nav pieļaujams arī atbilstoši Hartas 52. panta 1. punktam saistībā ar tās 17. pantu (spriedums *Pfleger* u.c., C-390/12, EU:C:2014:281, 57. un 59. punkts).
- 91 No minētā izriet, ka atsevišķa pārbaude šajā ziņā nav nepieciešama, jo šajā gadījumā šī sprieduma 56.–73. punktā veiktais ierobežojuma, ko rada valsts tiesiskais regulējums pamatlietā, novērtējums saistībā ar LESD 56. pantu attiecas arī uz varbūtējiem Hartas 17. pantā paredzēto tiesību uz īpašumu īstenošanas ierobežojumiem (šajā ziņā skat. spriedumu *Pfleger* u.c., C-390/12, EU:C:2014:281, 60. punkts).

Atbildes uz trešo, ceturto, desmito un vienpadsmito jautājumu

- 92 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz trešo, ceturto, desmito un vienpadsmito jautājumu ir jāatbild, ka ierobežojumi pakalpojumu sniegšanas brīvībai, kuri var izrietēt no tāda tiesiskā regulējuma, kāds aplūkojams pamatlietā, ir pamatojami ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem tikai tad, ja valsts tiesa, veicot visaptverošu izvērtējumu par apstākļiem, kādos pieņemts un īstenots šis tiesiskais regulējums, secina, ka:
- tā mērķi primāri patiešām ir patērētāju aizsardzība pret azartspēļu atkarību un ar azartspēlēm saistītas noziedzības un krāpšanas apkārošana, jo vienīgi apstākļi, ka azartspēļu darbību ierobežojums, palielinot nodokļu ieņēmumus, pakārtoti nāk par labu attiecīgās dalībvalsts budžetam, neliedz uzskatīt, ka šī ierobežojuma mērķi patiešām ir šādi;
 - ar to šie mērķi tiek īstenoti saskanīgi un sistemātiski un
 - tas atbilst no Savienības tiesībām izrietošajiem vispārīgajiem principiem, īpaši tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principiem, kā arī tiesībām uz īpašumu.

Par Direktīvas 98/34 pārkāpuma esamību

- 93 Ar sesto un trīspadsmito jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 98/34 1. panta 11. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tādas valsts tiesību normas kā 2011. gada Likumā par grozījumiem ietvertie nodokļu noteikumi un 2012. gada Likumā par grozījumiem noteiktais aizliegums ekspluatēt spēļu automātus ārpus kazino ir “tehniskie noteikumi” minētās normas izpratnē, kuru projekti ir jāpaziņo, kā noteikts šīs direktīvas 8. panta 1. punkta pirmajā daļā.
- 94 Pirmkārt, attiecībā uz tādu valsts tiesisko regulējumu kā 2011. gada Likums par grozījumiem, šī tiesa vēlas konkrēti uzzināt, vai šādas normas ir kvalificējamas kā “*de facto* tehniskie noteikumi” Direktīvas 98/34 1. panta 11. punkta trešā ievilkuma izpratnē.
- 95 Minētā 1. panta 11. punkta trešajā ievilkumā ir teikts, ka “*de facto* tehniskie noteikumi” šīs normas izpratnē ir “tehnisk[i] parametr[i] vai citas prasības, vai noteikum[i] par pakalpojumiem, kas saistīti ar fiskāliem vai finansiāliem pasākumiem, kas ietekmē preču vai pakalpojumu patēriņu, veicinot atbilstību šādiem tehniskiem parametriem vai citām prasībām, vai noteikumiem par pakalpojumiem”.
- 96 No šī teksta izriet, ka jēdziens “*de facto* tehniski noteikumi” nozīmē nevis pašus fiskālos pasākumus, bet ar tiem saistītos tehniskos parametrus vai citas prasības.

- 97 Līdz ar to tāds tiesiskais regulējums, kāds aplūkots pamatlietā, kuram nav pievienoti nekādi tehniskie parametri, nedz arī kādas citas prasības, kuru ievērošana ir jāpanāk, nav kvalificējams kā “*de facto* tehniski noteikumi”.
- 98 Otrkārt, attiecībā uz tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir 2012. gada Likums par grozījumiem, Tiesa jau ir atzinusi, ka tāds valsts pasākums, ar ko noteiktu azartspēļu organizēšana tiek uzticēta vienīgi kazino, ir “tehniski noteikumi” minētā 1. panta 11. punkta nozīmē, ciktāl tas var būtiski ietekmēt šajā kontekstā izmantoto preču raksturu vai tirdzniecību (šajā ziņā skat. spriedumus Komisija/Grieķija, C-65/05, EU:C:2006:673, 61. punkts, kā arī *Fortuna* u.c., C-213/11, C-214/11 un C-217/11, EU:C:2012:495, 24. un 40. punkts).
- 99 Tāds aizliegums izmantot ekspluatēt spēļu automātus ārpus kazino, kāds ir paredzēts 2012. gada Likumā par grozījumiem, var būtiski ietekmēt šo automātu – kuri ir preces, kurām var piemērot LESD 34. pantu – tirdzniecību (skat. spriedumu *Läärä* u.c., C-124/97, EU:C:1999:435, 20. un 24. punkts), samazinot to ekspluatācijas iespējas.
- 100 Šādos apstākļos uz sesto un trīspadsmito jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 98/34 1. panta 11. punkts ir interpretējams tādējādi, ka:
- tāda valsts tiesiskā regulējuma normas, ar kurām, neparedzot pārejas periodu, tiek pieckāršots fiksētais nodoklis par spēļu automātu ekspluatēšanu spēļu zālēs un turklāt tiek ieviests proporcionāls nodoklis šai pašai darbībai, nav “tehniskie noteikumi” šīs normas izpratnē, un
 - tāda valsts tiesiskā regulējuma normas, ar kurām tiek aizliegts ekspluatēt spēļu automātus ārpus kazino, ir “tehniskie noteikumi” minētās normas izpratnē, kuru projekti ir jāpaziņo, kā noteikts šīs direktīvas 8. panta 1. punkta pirmajā daļā.

Par attiecīgās dalībvalsts pienākumu izmaksāt kompensāciju

Par piekto un divpadsmito jautājumu

- 101 Ar piekto un divpadsmito jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai LESD 34. un 56. panta mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem, lai gadījumā, kad dalībvalsts tās pārkāpj, tostarp ar tās izdotiem tiesību aktiem, indivīdiem rastos tiesības no šīs dalībvalsts pieprasīt atlīdzību par šī pārkāpuma rezultātā ciestajiem zaudējumiem.
- 102 Šajā ziņā, ņemot vērā šī sprieduma 30.–32. punktā izklāstītos apsvērumus, uz šiem jautājumiem ir jāatbild tikai tiktāl, ciktāl tie attiecas uz LESD 56. pantu.
- 103 Šādos apstākļos vispirms ir jāatgādina, ka princips, kurš nosaka dalībvalsts atbildību par zaudējumiem, kas ir nodarīti privātpersonām Savienības tiesību pārkāpumu dēļ, kuros tā ir vainojama, ir spēkā ikvienā gadījumā, kad dalībvalsts ir pārkāpusi Savienības tiesības, neatkarīgi no dalībvalsts iestādes, kuras darbība vai bezdarbība ir pienākumu neizpildes pamatā (spriedumi *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 32. punkts, kā arī *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 31. punkts un tajā minētā judikatūra). Šis princips tātad ir piemērojams it īpaši tad, ja pārmestajā neizpildē ir vainojams valsts likumdevējs (spriedums *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 36. punkts).
- 104 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības tiesībās tiesības uz atlīdzinājumu tiek atzītas tad, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, proti, ar pārkāpto tiesību normu tiek piešķirtas tiesības privātpersonām, pārkāpums ir pietiekami būtisks un pastāv tieša cēloņsakarība starp valstij esošā pienākuma

pārkāpumu un cietušām personām radīto zaudējumu (skat. it īpaši spriedumus *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 51. punkts; *Danske Slagterier*, C-445/06, EU:C:2009:178, 20. punkts, un Komisija/Itālija, C-379/10, EU:C:2011:775, 40. punkts).

- 105 Attiecībā uz pirmo nosacījumu, kurš ir ietverts iesniedzējtiesas uzdotajos jautājumos, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Līguma normas par pamatbrīvībām indivīdiem rada tiesības, kuras valstu tiesām ir jāaizsargā (šajā ziņā skat. spriedumu *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 54. punkts).
- 106 Līdz ar to uz piekto un divpadsmito prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka LESD 56. panta mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem, lai gadījumā, kad dalībvalsts tās pārkāpj, tostarp ar tās izdotiem tiesību aktiem, indivīdiem rastos tiesības no šīs dalībvalsts pieprasīt atlīdzību par šī pārkāpuma rezultātā ciestajiem zaudējumiem, ciktāl minētais pārkāpums ir pietiekami būtisks un pastāv tieša cēloņsakarība starp valstij esošā pienākuma pārkāpumu un radīto zaudējumu, kas ir jāpārbauda valsts tiesai.

Par septīto un četrpadsmito jautājumu

- 107 Ar septīto un četrpadsmito jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai Direktīvas 98/34 8. un 9. panta mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem, lai gadījumā, kad dalībvalsts tos pārkāpj, indivīdiem rastos tiesības no šīs dalībvalsts pieprasīt atlīdzību par šī pārkāpuma rezultātā ciestajiem zaudējumiem.
- 108 Šajā ziņā no judikatūras izriet, ka, lai arī Direktīvas 98/34 mērķis ir nodrošināt preču brīvu apriti, organizējot preventīvu kontroli, kuras efektivitātei nepieciešams, lai strīdā starp indivīdiem netiktu piemērots valsts akts, kas pieņemts pretrunā direktīvas 8. un 9. pantam, tomēr šajā direktīvā nekādi netiek noteikts tās tiesību normas materiālais saturs, pamatojoties uz kuru valsts tiesai ir jāizskata tajā iesniegtais strīds. Tā privātpersonai nerada ne tiesības, ne pienākumus (spriedums *Unilever*, C-443/98, EU:C:2000:496, 51. punkts).
- 109 Šādos apstākļos jāatzīst, ka pirmais no 104. punktā minētajiem nosacījumiem nav izpildīts un tādējādi indivīdi, lai atbilstoši Savienības tiesībām panāktu dalībvalsts atbildības iestāšanos, nevar atsaukties uz minētās direktīvas 8. un 9. panta neievērošanu.
- 110 Līdz ar to uz septīto un četrpadsmito jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 98/34 8. un 9. panta mērķis nav piešķirt tiesības indivīdiem, lai gadījumā, kad dalībvalsts tos pārkāpj, indivīdiem atbilstoši Savienības tiesībām rastos tiesības no šīs dalībvalsts pieprasīt atlīdzību par šī pārkāpuma rezultātā ciestajiem zaudējumiem.

Par piecpadsmito jautājumu

- 111 Ar piecpadsmito jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, ciktāl apstāklis, ka tāds tiesiskais regulējums kā pamatlietā attiecas uz jomu, kura ietilpst dalībvalstu kompetencē, ietekmē atbildes uz piekto, septīto, divpadsmito un četrpadsmito jautājumu.
- 112 Šajā ziņā pietiek atgādināt, kā jau uzsvērts 34. punktā, ka dalībvalstīm sava kompetence ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības un it īpaši Līgumā garantētās pamatbrīvības, kuras ir piemērojamas tādās situācijās kā pamatlietā, kurās ir pārrobežu elements, kuras ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā.
- 113 Šādos apstākļos pamatojumi, kurus dalībvalsts izvirzījusi minēto pamatbrīvību ierobežojumam, ir jāinterpretē, ņemot vērā pamattiesības, pat ja šis ierobežojums attiecas uz šīs dalībvalsts kompetencē ietilpstošu jomu, jo attiecīgā situācija ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā (šajā ziņā skat. spriedumu *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 21. punkts).

- 114 Tāpat arī jebkāds dalībvalsts izdarīts Savienības tiesību pārkāpums, tostarp, ja tas attiecas uz dalībvalsts kompetencē ietilpstošu jomu, ir pamats tās atbildībai, ciktāl ir izpildīti šī sprieduma 104. punktā atgādinātie nosacījumi.
- 115 Līdz ar to uz piecpadsmīto jautājumu ir jāatbild, ka apstākļi, ka tāds tiesiskais regulējums kā pamatlietā attiecas uz jomu, kura ietilpst dalībvalstu kompetencē, neietekmē atbildes iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 116 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) **tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds aplūkots pamatlietā, ar kuru, neparedzot pārejas periodu, tiek piekārtots fiksētais nodoklis par spēļu automātu ekspluatēšanu spēļu zālēs un turklāt tiek ieviests proporcionāls nodoklis šai pašai darbībai, ir uzskatāms par ierobežojumu LESD 56. pantā garantētajai pakalpojumu sniegšanas brīvībai, ciktāl ar to spēļu automātu ekspluatēšanas pakalpojumu brīva sniegšana spēļu zālēs tiek aizliegta, traucēta vai padarīta mazāk pievilcīga – kas jāpārbauda valsts tiesai;**
- 2) **tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds aplūkojams pamatlietā, ar kuru, neparedzot nedz pārejas periodu, nedz kompensāciju uzņēmējiem, kas ekspluatē spēļu zāles, aizliedz spēļu automātus ekspluatēt ārpus kazino, ir uzskatāms par ierobežojumu LESD 56. pantā garantētajai pakalpojumu sniegšanas brīvībai;**
- 3) **ierobežojumi pakalpojumu sniegšanas brīvībai, kuri var izrietēt no tāda tiesiskā regulējuma, kāds aplūkojams pamatlietā, ir pamatojami ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem tikai tad, ja valsts tiesa, veicot visaptverošu izvērtējumu par apstākļiem, kādos pieņemts un īstenots šis tiesiskais regulējums, secina, ka:**
 - tā mērķi primāri patiešām ir patērētāju aizsardzība pret azartspēļu atkarību un ar azartspēlēm saistītas noziedzības un krāpšanas apkārošana, jo vienīgi apstākļi, ka azartspēļu darbību ierobežojums, palielinot nodokļu ieņēmumus, pakārtoti nāk par labu attiecīgās dalībvalsts budžetam, neliedz uzskatīt, ka šī ierobežojuma mērķi patiešām ir šādi;
 - ar to šie mērķi tiek īstenoti saskanīgi un sistemātiski un
 - tas atbilst no Savienības tiesībām izrietošajiem vispārīgajiem principiem, īpaši tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principiem, kā arī tiesībām uz īpašumu;
- 4) **Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīvas 98/34/EK, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā un informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā, kas grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Direktīvu 2006/96/EK, 1. panta 11. punkts ir interpretējams tādējādi, ka:**
 - tāda valsts tiesiskā regulējuma normas, ar kurām, neparedzot pārejas periodu, tiek piekārtots fiksētais nodoklis par spēļu automātu ekspluatēšanu spēļu zālēs un turklāt tiek ieviests proporcionāls nodoklis šai pašai darbībai, nav “tehniskie noteikumi” šīs normas izpratnē, un

– tāda valsts tiesiskā regulējuma normas, ar kurām tiek aizliegts ekspluatēt spēļu automātus ārpus kazino, ir “tehniskie noteikumi” minētās normas izpratnē, kuru projekti ir jāpaziņo, kā noteikts šīs direktīvas 8. panta 1. punkta pirmajā daļā;

- 5) LESD 56. panta mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem, lai gadījumā, kad dalībvalsts tās pārkāpj, tostarp ar tās izdotiem tiesību aktiem, indivīdiem rastos tiesības no šīs dalībvalsts pieprasīt atlīdzību par šī pārkāpuma rezultātā ciestajiem zaudējumiem, ciktāl minētais pārkāpums ir pietiekami būtisks un pastāv tieša cēloņsakarība starp valstij esošā pienākuma pārkāpumu un radīto zaudējumu, kas ir jāpārbauda valsts tiesai;
- 6) Direktīvas 98/34, kas grozīta ar Direktīvu 2006/96, 8. un 9. panta mērķis nav piešķirt tiesības indivīdiem, lai gadījumā, kad dalībvalsts tos pārkāpj, indivīdiem atbilstoši Savienības tiesībām rastos tiesības no šīs dalībvalsts pieprasīt atlīdzību par šī pārkāpuma rezultātā ciestajiem zaudējumiem;
- 7) apstākļi, ka tāds tiesiskais regulējums kā pamatlietā attiecas uz jomu, kura ietilpst dalībvalstu kompetencē, neietekmē atbildes uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem.

[Paraksti]